

PÄRNU MUINSUSKAITSEALA KAITSEKORRA EELNÕU AVALIK ARUTELU

protokoll

Aeg: 18.08.2021. a, kell 16.00-18.00

Koht: Pärnu keskraamatukogu (Akadeemia tn 3) esimese korruse saal

Osalejad: vt Lisa 1

Osalejad kaitsekorra koostamise töörühmast:

Triin Talk, Helle-Triin Hansumäe

Päevakord:

Kaitsekorra eelnõu avalikul väljapanekul esitatud arvamuste ja vastuväidete ning Muinsuskaitseameti vastuste tutvustus.

Arutelu kokkuvõte:

Pärnu muinsuskaitseala kaitsekorra eelnõu avalik väljapanek toimus 24.05-30.06.2021 Muinsuskaitseameti kodulehel ja Muinsuskaitseameti Pärnu kontoris. Lisaks oli Pärnus Rüütli tänaval avatud samal ajal kaitsekorda tutvustav näitus. Peamiselt esitati arvamusi ja vastuväiteid muinsuskaitseala ja kaitsevööndi piiri ja hoonete kaitsekategooriate kohta, kokku 13-lt huvipoolelt. Arutelu videosalvestus on kättesaadav [Youtubes](#).

Avaliku väljapaneku jooksul esitatud arvamused ja vastuväited ning neile kujundatud seisukohad on lisatud lühendatult koondtabelina Pärnu kaitsekorra koostamise veebilehele (www.muinsuskaitseamet.ee/parnukaitsekord) avaliku arutelu dokumentide juurde. Samas on ka uuendatud kaitsekorra eelnõu, kaardid, seletuskiri ja seletuskirja lisa 1.

Pärnu kaitsekorra koostamise töörühma juht Triin Talk tutvustas avalikul väljapanekul esitatud arvamusi ja vastuväiteid kirjade saabumise järjekorras ning Muinsuskaitseameti poolt neile kujundatud seisukohti.

1. Küsimused Rüütli/Vanapargi/Aia kvartali hoonete halva seisukorra ja tuleviku kohta.

T. Talk tutvustas lühidalt muinsuskaitseameti vastust: hoonete korrastamiseks on planeeringud-projektid olemas ning loodetavasti olukord paraneb peatselt. Ettepaneku esitaja ei olnud kohal, täiendavat arutelu ei tekkinud.

Kokkuvõte: Muinsuskaitseamet jäi oma seisukoha juurde.

2. Küsimused kaitsevööndi piiri kohta:

2.1. Millistel kaalutlustel on kinnistu aadressiga Suur-Sepa tn 24 arvatud muinsuskaitseala katsevööndisse, kui ca 1/3 Aisa, Tulbi, Karuselli ja Aia tänavate vahelisest kvartalist ei ole kaitsevööndisse arvatud?

2.2. Miks ei ole kaitsevööndisse arvatud kinnistud Karuselli tn 14, 16, 18, 20, 22, 22a?

T. Talk tutvustas lühidalt muinsuskaitseameti vastust: Uue kaitsekorruga on plaan selles piirkonnas kaitsevööndi ulatust vähendada nii, et kaitsevööndisse jääksid ainult need muinsuskaitsealaga külgnevad alad, mis ei kattu miljöölalaga. Ettepaneku esitaja ei olnud kohal, täiendavat arutelu ei tekkinud.

Kokkuvõte: Muinsuskaitseamet jäi oma seisukoha juurde.

3. Seisukoht Tammsaare pst 24a kõrvale tühjale krundile uue tulemüüri maja ehitamise sobimatuse kohta.

T. Talk tutvustas lühidalt muinsuskaitseameti vastust: Tammsaare pst 22f uushoonestuse projektis esitatud lahendus ei ole muinsuskaitseametilt vastuolus kaitsevööndi eesmärkidega. Uue kaitsekorraga antud krundi osas muudatusi ette ei nähta, see jääb ka edaspidi muinsuskaitseala kaitsevööndisse. Ettepaneku esitaja ei olnud kohal, täiendavat arutelu ei tekkinud.

Kokkuvõte: Muinsuskaitseamet jäi oma seisukoha juurde.

4.1. Ettepanek tulla tagasi muinsuskaitseala ehitiste inventeerimise. (Halbade näidetena on toodud Pühavaimu tn 16 ja Kuninga tn 30a kirjeldused, viidatud et registris on need nimetatud "mälestisteks.")

T. Talk tutvustas lühidalt muinsuskaitseameti vastust ning selgitas, et Pühavaimu 16 ega Kuninga tn 30a ei ole mälestised, vaid muinsuskaitsealal paiknevad hooned. Pühavaimu 16 on kaitsekategoorias B (väärtuslik), Kuninga tn 30a kaitsekategoorias C (muu hoone). Mälestiste registris on muinsuskaitseala hoonete all pealkirjadena märgitud „mälestise kirjeldus“ ja „mälestise ajalugu.“ See on tehniline viga ja loodetavasti lahendatakse peatselt.

Hoonetele antud kaitsekategooriate kohta kirjas ettepanekuid ei olnud, need on asjakohased. Kirjaga saadetud info järgi on Pühavaimu 16 ja Kuninga tn 30a registrikirjeid täiendatud.

Muinsuskaitseala hoonete inventeerimisel ei ole tõepoolest kõikide hoonete ajalugu väga põhjalikult uuritud ja kirja pandud, see ei olnud ka eesmärgiks seatud. Inventeerimisel oli peamiseks eesmärgiks jaotada hooned kolme kategooriasse ja eristada need majad, millega võiks muinsuskaitse tulevikus vähem tegeleda. Need hooned, millele tulevikus ei ole vaja muinsuskaitse eritingimusi koostada, on C-kategoorias. Hooned, millel on olulisem ajalugu ja väärtus, on A- ja B- kategooriates ning kui neile kunagi hakatakse koostama muinsuskaitse eritingimusi, siis uuritakse ajalugu põhjalikumalt.

4.2. Ettepanek anda kaitsekorras selgem vaade sellele, missugustel tingimustel oleks muinsuskaitseala kinnisasja omanikel võimalik teha temale kuuluva ehitise suhtes ümberkorraldusi.

T. Talk selgitas, et kaitsekorras on punkte päris palju, mis annavad suuniseid ehitamiseks üldiselt, samuti kaitsekategooriate kaupa ja uutele hoonetele eraldi. Palju täpsemaks ei tahaks nõuetega minna, sest siis võivad need hakata tulevikus häid lahendusi välistama.

Arutelu:

Ettepanekute esitaja J. Kukk: Eelmise põhimääruse kehtestamisel sain aru, et muinsuskaitseala käsitletakse tervikuna, aga nüüd tundub, et nii see ei ole. Sellel uusehitusel (Pühavaimu 30a) on Pühavaimu 16-ga ühine krundipiir. Kuivõrd seda kavatsetakse ümber ehitada, on võetud muinsuskaitseametist kooskõlastused. Tegin selle peale selgitustaotluse. Selle peale vastati, et mul ei ole õigust küsida selle kohta midagi, mis Kuninga 30a-s tehakse. Selle pärast on usaldus muinsuskaitseameti suhtes minu jaoks kadunud.

See puudutab ka kaitsekorda üldisemalt, minu teada see maja (Pühavaimu 16) võib olla pärit isegi enne 1700.a. 1700 on oluline tähtsus, enne mida enam-vähem kõik läheksid A-kategooriasse.

T. Talk: Inventeerimist viidi läbi kasutades kättesaadavaid materjale ja vaadates hoonetele otsa, nii vana dateeringut küll ei õnnestunud leida. B-kategoorias ja väärtuslik on hoone igal juhul. Kaitsekorda tehes ei määrata iga hoone tulevikku, vaid lahterdatakse need vastavalt sellele, kui palju muinsuskaitseametile tähelepanu nad tulevikus vajavad. Kuninga 30a on endisest katlamajast ümber ehitatud, sellele kohaselt ongi C-kategooria ja ümberehitused on võimalikud järgides Ehitusseadustiku nõudeid, muinsuskaitseamet vaid kooskõlastab.

J. Kukk: Mina ei näe siin seda maja, mina näen katlamaja. See ei ole ümber ehitatud ehitusloa alusel, too oli vaidlustatud juba 2001. a. Siis oli kohtuotsus, mille täitmata jätmise eest Pärnu linnavalitsust trahviti.

T. Talk: Ka katlamajana see ei ole kultuuriväärtuslik ja oleks C-kategoorias.

J. Kukk: Teie dokumentidest jookseb läbi, nagu oleks see ehitis seaduslik.

T. Talk: Me ei käsitle inventeerimisel seda, kas hoone on seaduslik või mitte, vaid seda, milline ta hetkel on. Me iga kuuri olemasolu ehitisregistris ka ei kontrollinud, neile anti kaitsekategooriad vastavalt sellele, millised nad on.

Kokkuvõte: Muinsuskaitseamet jäi oma seisukoha juurde.

5. Ettepanek muuta Pühavaimu tn 10 ja 12 hoonete kaitsekategooria C- ks (eel nõus B-d).

T. Talk tutvustas lühidalt muinsuskaitseameti vastust: nõustusime Pühavaimu 12 postmodernisliku hoone kaitsekategooria muutmise ettepanekuga. Pühavaimu 10 on väärtuslik ajalooline puitmaja, millel on väga väärtuslik uks, ja see on tervikuna kindlasti B-kaitsekategooria vääriline hoone.

Ettepaneku esitaja ei olnud kohal, täiendavat arutelu ei tekkinud.

Kokkuvõte: Muinsuskaitseamet jäi oma seisukoha juurde (muuta Pühavaimu 12 kaitsekategooria C-ks, Pühavaimu 10 jätta B-kaitsekategooriasse).

6. Ettepanek lõpetada Kuninga tn 11 mälestiseks olemine ja anda sellele kaitsekategooria C.

T. Talk tutvustas lühidalt muinsuskaitseameti vastust: Pärnu muinsuskaitseala kaitsekorra koostamise töörühm on samuti teinud ettepaneku Kuninga tn 11 hoone mälestiseks olemine lõpetada, seda kaalub amet kaitsekorrast eraldi menetluses.

Ettepaneku esitaja ei olnud kohal, täiendavat arutelu ei tekkinud.

Kokkuvõte: Muinsuskaitseamet jäi oma seisukoha juurde (kaalub hoone mälestiseks olemise lõpetamist eraldi menetluses.)

7. Ettepanekud Lootsi-Sadama kvartalis hoonete kaitsekategooriate muutmiseks.

7.1. Ettepanek muuta Sadama tn 3 kaitsekategooria B-ks (eel nõus C).

7.2. Ettepanek muuta Kapteni tn 4//Sadama tn 5 kaitsekategooria B-ks (eel nõus C).

7.3. Ettepanek muuta Lootsi tn 2//Sadama tn 1 kaitsekategooria B-ks (eel nõus C).

7.4. Ettepanek muuta Lootsi põik 6 hoovimaja kaitsekategooria C-ks (eel nõus B).

T. Talk tutvustas lühidalt muinsuskaitseameti vastust: Lootsi tn 2 ja Sadama tn 3 osas on muinsuskaitseamet juba andnud kooskõlastused detailplaneeringu muinsuskaitse eritingimustele, mis võimaldavad need hooned mõnevõrra suuremate mahtudega asendada. B-kategoorias on hooned, mida on eesmärk hoida ja restaureerida, nende hoonete kohta on juba vastupidised haldusotsused tehtud. Põhjuseks eelkõige hoonete väga halb seisukord. Seetõttu nende hoonete osas ei saanud ettepanekule vastu tulla.

Kapteni 4 // Sadama 5 on korralik struktuuri loov hoovihoone, mille võib küll B-kategooriasse tõsta. Hoone kohta on ka muinsuskaitse eritingimused antud, mis nõuavad selle restaureerimist. Lootsi põik 6 osas samuti nõustusime ettepanekuga – see paistab arhailise hoonena, kuid lähemalt vaadates on saepurutäidisega seinad ja hoone ilmselt ei ole kuigi vana ega restaureeritav.

Muudatused on kaitsekategooriate kaardil sisse viidud.

Arutelu:

A. Krass: Kui see komisjon läheb nüüd laiali, siis kui keegi tahab veel oma hoone kaitsekategooriat muuta, siis kuidas see toimub?

T. Talk: Läbi kaitsekorra uuendamise. Selleks tuleb kokku uus komisjon, et neid ettepanekuid kaaluda. Püüdsime leida lihtsamat menetlust, et tulevikus oleks võimalik kuidagi hoonekaupa kaitsekategooriaid muuta, aga kuna kaitsekord on Vabariigi Valitsuse otsus, siis seda saab muuta ainult Valitsuse otsusega nii nagu seaduseid muudetakse kasvõi ühe sõna muutmiseks.

A. Krass: Kaitsekategooria määrati 833 majale, inventeerimine tehti suhteliselt „tunde pealt,“ mingit dokumenti sellest järele ei jäänud.

T. Talk: Inventeerimisaruanne jäi.

A. Krass: Iga maja kohta konkreetselt, mis on selle maja väärtus, selle kohta mina ei ole näinud ühtegi dokumenti.

T. Talk: Inventeerimisaruandes on põhjendus iga A- ja B- kategooria hoone kohta.

A. Krass: Ühelauselised põhjendused, mis ei aita meid.

T. Talk: Pikemad kirjeldused on registris.

A. Krass: Järeelhindamine peaks olema põhjalikum, teil oli rohkem aega. Kas selle kohta on võimalik tutvuda põhjalikuma analüüsiga?

T. Talk: Töörühma protokoll on kodulehel, sellega on võimalik tutvuda. Viimane töörühma protokoll on 13. juulist, seal vaadati avatud menetluse käigus tehtud ettepanekud läbi, seal on lühidalt kirjas otsused ja põhjendused. Samuti on kodulehel üleval kõikide sissetulnud kirjade lühikokkuvõtted ja neile välja läinud vastused tabelis.

Ettepanekute esitaja J. Sillat: Tegin ettepaneku säilitada B-kategoorias Lootsi 2, mis on puitasumi üks hoonetest, mille moodustavad Kalda tänava puitmajad. Väga kurb on, kui muinsuskaitse laseb sada aastat tagasi Eesti ehitajate maju hävitada. Lootsi tn 2 maja on juba 100 aastat vanadel fotodel koos sillaga. See, et maja on nõukogude ajal kitsa lauaga üle löödud ja sealt on värv maha koorunud, see on üks asi – majadel tuleb ikka lauda vahetada. Aga üleval on aken, mis on kindlasti originaal. Isegi nõukogude ajal on pandud katusele 1m plekktahvlid. Selline maja maha võtta oleks Pärnu puitasumi vastane tegevus. Praegu peaks rahvas üles tõusma ja kaitsma meie puitmaju. Koidula muuseum oli väljast enam-vähem samas seisukorras, aga restaureeriti ilusasti korda. Olen konsulteerinud Triin Hansumäega ja tema on ka restaureerimise poolt. See, mida muinsuskaitse vahepeal kooskõlastas ja enam ei saa tagasi võtta, on muinsuskaitse probleem. Meie Pärnu linnakodanikena ei pea tegema muinsuskaitse tööd, et kaitsta meie mälestisi. See maht tuleb säilitada nagu ta on. Need argumendid, et seest on hävinenud ja asub üleujutuspiirkonnas, need on otsitud põhjendused, et arendajad saaksid teha jälle mingi mahu territooriumile, kus asuvad puitmajad. Pärnus on olemas selline kaart, kus on näidatud üleujutuspiirkond. Kas siis paneme kõik sellel asuvad hooned C-kategooriasse? Tulin Kalda tänavalt läbi, Kalda 5 on säilinud vana laudis, kus mees puhastab ja restaureerib seda. Kalda 3 on ka nõukogude-aegne laudis ja on pandud plastikaknad. Mis me selle majaga siis teeme, võtame ka maha? Muinsuskaitse peab end kokku võtma ja kaitsma neid maju, mis eesti rahvas on ehitanud sada aastat tagasi.

Sadama 3 foto on tehtud külje pealt ja on põhjendus, et see oli Kapteni 2 abimaja. Vahepeal on Kapteni tänav muutunud tupiktänavaks. Sadama 3 otsavaates on näha, et pööningul on säilinud poola laudis, ja me ei tea, mis on räästakasti all, see on vene ajal üle löödud. Ka ei ole näha, et maja oleks maa sees, selgelt on näha vundament. Maja on üle löödud nõukogude-aegse lauaga. Väga kerge on sellest õige lauaga teha muinasjutumaja nagu Koidula muuseum.

Sadama 1 ja 3 kohta on tehtud tellimustööd, et ehitada betoonamju sinna, kus on puitasum.

I. Klaassen: Kes on need eksperdid, kes neid otsuseid teevad ja kas seal on ka Pärnu ajaloo kursis olevaid spetsialiste?

T. Talk: Nende majade muinsuskaitse eritingimused oli koostanud Leele Välja, kes on Pärnu kohta kirjutanud ja uurinud päris palju, need kooskõlastati 2020. a muinsuskaitseametis. Nende majade üle on arutelusid olnud aastaid, varem üritati ka nõuda nende säilitamist ja rekonstrueerimist, aga praegu on teine otsus tehtud. Ei teagi, kas praegu on võimalik midagi muuta. Põhimõtteliselt saaks hooned määrata B-kategooriasse ja siis käia omanikega kohut, kui nad ütlevad, et neil on õigustatud ootus, et neid maju saab lammutada. Võibolla on praegu natuke hilja seda üritada.

A. Krass: üle 90% hoonetest, mis on muinsuskaitse all, kuulub eraomanikele. Eraomanik lähtub mistahes hoonet rekonstrueerides majanduslikust otstarbekusest. Kui restaureerimine on ebaotstarbekas, siis hooned ongi sellises olukorras nagu nad seal on. Sellest olukorrast aitab välja ainult kogukond, mitte riik. Kui me siin Pärnus leiame, et need on väärt hoidmist, ei peaks me vaatama muinsuskaitseameti poole, vaid omaenda volikogu liikmete poole. Tallinnast abi ei tule, 15 aastat on seda tõestanud.

Pärnu muinsuskaitsealale tahetakse võtta 833 hoonet, Tartus on see vaevalt üle 400. Pärnu puhul on väga suur tükk ampsatud. Kas siis kohalik omavalitsus on siin sellises olukorras, et vajab riigi abi.

T. Talk: Need hooned on muinsuskaitsealal ja on jätkuvalt, siin ei ole piiri laienduse teemat. Mingil määral võib nõustuda, et volikogul ja naabruskonnal on siin veel võimalus sekkuda detailplaneeringu koostamisel.

M. Soosaar: Olin volikogu planeerimiskomisjoni esimees 2002-2005. Mäletan hästi, kui me töötasime selle kallal, et Pärnu muinsuskaitseala saaks laiendatud. Toona selles augus, mis on Sadama tänava ääres, asus sadama kõrtsihoone, väga stiilne ühekorruseline hoone. Praeguseks on krunt tühjaks tehtud, ilmselt omanik ei suutnud seda korras hoida. Mul on muinsuskaitse inimestele küsimus, kas te siin kvartalis ei tahaks korrata seda väga head eksperimenti, et te võtsite kaitse alla ka ühe ärapõlenud maja siin linnas ja lasite ta omanikul uuesti üles ehitada. See on raudteeülema maja bussijaama juures. Iseasi on, kas oli õige lasta talle suur 4-5 korruseline hoone kaela ehitada. Kas sellistes olukordades ei tasuks kaaluda selle pretsedendi kordamist.

T. Talk: See hoone ei ole muinsuskaitse all ja isegi mitte muinsuskaitsealal, vaid kaitsevööndis.

M. Soosaar: Kinnitan, et see hoone võeti kaitse alla, olid tõsised võitlused, et see hoone võetaks kaitse alla.

T. Talk: Võib-olla see oli ajutine kaitse.¹

M. Soosaar: Juhul kui see oli nii, siis miks mitte selliseid eksperimente korrata – kui on olemas fotod ja inimesed, kes seda mäletavad, ja kes tahavad, et nende väärtuslikku elukeskkonda muinsuskaitseameti toel saaks taastada, hoida ja järgmistele põlvedele edasi anda.

T. Talk: Taastamiskohustus oli varasemalt võimalik ainult mälestistele, mitte muinsuskaitseala hoonetele. Aga uue seaduse ja kaitsekorraga on võimalik taastamist nõuda ka muinsuskaitseala kultuuriväärtuslike hoonete puhul, st A- ja B- kategooria hoonete puhul. Aga nende kahe hoone puhul on keerukas olukord, hetkel ilmselt ei ole muud teha kui loota detailplaneeringu menetluses muutusele.

J. Sillat: Sadama kõrtsiga juhtus nii, et omanik saatis sinna peale eterniiti lõhkuma brigaadi. Helistasin muinsuskaitsele, need tulid kohale ja ajasid ära. Ma ei tea, mis seal edasi toimus, aga kahju oli tekitatud, vesi hakkas sisse sadama ja muinsuskaitse edasi midagi ei teinud, lasid maja ära hävida. Meil on Pärnus säilinud rariteet, sadama juures puithooned, mille visuaalne maht peab jääma samaks mis sada aastat tagasi.

Nüüd lähivad järgmised hooned Sadama 1, Sadama 3 – mille jaoks on muinsuskaitseametit tarvis, milline maja on järgmine? „Jalutaja teejuhi“ kaanel on ilusti restaureeritud puumajad, täpselt sama visuaaliga on ka Sadama 3 maja. Päästkem ära need puitmajad.

---

¹ Pikk 16 hoone oli 2008. aastal ajutise kaitse all, taastamise nõuded seati läbi detailplaneeringu.

T. Talk: Ühesõnaga ettepanek jääb siiski õhku, et need panna B-kategooriasse.

J. Sillat: Väga resoluutselt. Ma arvan, et on väga palju toetajaid.

T. Talk: Kas saalis toetavad teised ka nende majade säilitamist, kas see on suur avalik huvi? Võib kätega märku anda. (Saalis tõusis 8 kätt, registreeritud osalejaid oli 19).

Ettepanek on õhus ja mitmed inimesed seda ka toetavad, niisiis peame muinsuskaitseametiga seda uuesti arutama, ehk on siin võimalust veel kella tagasi keerata. Suhtleme ettepaneku tegijaga ilmselt veel kirjalikult edasi, kui on arutatud.

J. Sillat: Mina ei ole õppinud arhitektuuri ega midagi sellist, aga talupojamõistus ütleb, et ärge lõhkuge vanu maju ära. Seda peaks linnarahvas otsustama, kas nad tahavad tulla mööda Kalda tänava promenaadi ja näha vana puitmaja, mis on ilusasti restaureeritud, või nad tahavad seal näha kahe-kolmekordset uut maja. Väga hea koht on see, omanikele võiks teha ettepaneku, et tehke sinna kohvik.

T. Talk: Kohalikud saavad kaasuda ka detailplaneeringu menetluses, ükstapuha kuidas läheb nende kaitsekategooriatega.

J. Sillat: See ei ole ükstapuha, kui need pannakse C-kategooriasse, siis need võetakse maha. Tuletame meelde, kui linnavalitsus läks ambrasuurile selle sepikoja pärast. Mitu korda osteti seda edasi-tagasi, ja mis sellest sai – see on unustuse hõlmas. Aga vähemalt on säilinud. Nüüd muinsuskaitseamet peab oma vead heaks tegema ja päästma need majad.

K. Kaljuste, volikogu liige: ma ei ole selle väitega nõus, et lahendame kõiki asju detailplaneeringuga. Ma arvan, et kui see dokument saab kinnitatud lõpuks, siis ametnikud võtavad seda väga palju aluseks. Need vaidlused tuleb ikka ära pidada praegu, selle avaliku protsessi käigus. Ma arvan, et peate härrale konkreetselt vastama ja see vastus on ka sisuliseks sisendiks volinikele.

T. Talk: Nõus, kindlasti vastame uuesti, kui oleme seda uuesti peadirektorini välja arutanud.

Kokkuvõte: Muinsuskaitseamet kaalub uuesti Sadama tn 1 ja 3 kaitsekategooria tõstmise võimalust.

8. Ettepanekud sanatoorium Tervis hooneosade kaitsekategooriate muutmiseks.

8.1. Ettepanek muuta Sanatoorium Tervis I ehitusjärg kaitsekategooria B-ks (eelnõus A).

8.2. Ettepanek muuta Sanatoorium Tervis I ehitusjärgu juurdeehituse (merepoolses otsas) kaitsekategooria C-ks (eelnõus A).

8.3. Ettepanek muuta Sanatoorium Tervis kompleksi veekeskuse kaitsekategooria C-ks (eelnõus B).

T. Talk tutvustas lühidalt muinsuskaitseameti vastust: nõustusime kõikide ettepanekutega. 1971. a valminud sanatooriumihoone osas oli A-kategooria ettepanek, kuna varem oli tehtud hoone kohta ka mälestiseks tunnistamise eksperdihinnang. Ilmnes, et interjäär siiski ei ole enam hästi säilinud. Helle-Triin Hansumäe käis kohapeal vaatamas ja omanikega arutamas, ilmnes et trepid ja fuajeed on juba ümber ehitatud. Jäänud on betoonkassettlagi, aga see on konstruktiivne osa, mida niikuinii ei saa lammutada. Niisiis nõustusime ettepanekuga panna hoone B-kategooriasse.

Hilisemad juurdeehituste mahud viisime C-kategooriasse. See oli pigem täpsustamine – kuna need olid sama ETAK-koodiga nagu peahooned, siis need tuli käsitsi kaardil eristada.

Juhin tähelepanu, et siin on ka ainuke muinsuskaitseala laiendus: sanatoorium „Tervise“ ja selle katlamajade hõlmamiseks, mis on väga uhke postmodernistlik arhitektuur.

J. Huimerind: Mina kirjutasin selle eksperdihinnangu, et see maja peaks muinsuskaitse all olema. See on Eesti arhitektuuris niivõrd oluline maja. Olen volitatud rääkima kogu Arhitektide

Liidu nimel. Seal on ka silt küljes: arhitektid Ell Väärtnõu, Andres Ringo. See peaks ikkagi olema A-kategooria, seal on sees valgustid, trepid.

H.-T. Hansumäe: Käisin nüüd just vaatamas, seal on isegi trepp ümber ehitatud, valgustid ära vahetatud. Ainus asi, mis on autentsena alles, on lagi.

J. Huimerind: Siis oleme hiljaks jäänud. Aga miks siis õigel ajal ei võeta kaitse alla, ei saa aru. Tegin selle eksperdihinnangu 10 aastat tagasi, siis oli see teistsugune. Kogu tänapäeva Eesti arhitektuur baseerub selle maja peal. See oli esimene maja, millel oli ripp-fassaad. Andres Ringo ja Ell väärtnõu geniaalsus on siin täielikult olemas. Nende merepoolsete tiibade väljavõtmisega ma olen nõus, aga see peamaja peab olema klass kõrgem.

T. Talk: B-kategooria hoonena saabki seda välisilmet ja rippfassaadi kaitsta. Lisaks joonistati kaardile eraldi peale ka rippkoridorid, et rõhutada, et need on ka hoone oluline väärtus.

Kokkuvõte: Muinsuskaitseamet jäi oma seisukoha juurde (jätta sanatooriumi 1. ehitusjärg B-kategooriasse ja juurdeehitused C-kategooriasse.)

9. Omanike Keskliidu seisukohad.

9.1. Muinsuskaitseamet ei ole kaalunud Pärnu muinsuskaitsealal riikliku kaitse lõpetamist ning arvestatud muinsuskaitsealal asuvate ehitiste omanike õigusega, nõuda põhiõiguse piiramist proportsionaalselt püstitatud eesmärgiga.

9.2. Muinsuskaitseamet ei ole ühitanud muinsuskaitseaduses sätestatud teatise- või loamenetlust ehitusseadustikus või maaparandusseaduses ettenähtud teatise- või loamenetlusega.

9.3. Muinsuskaitseamet on eelnõu ettevalmistamisel rikkunud oluliselt muinsuskaitseaduses sätestatud menetluskorda.

9.4. Muinsuskaitseamet soovib kehtestada suurele osale hoonetest võimalikest suurimad omandiõiguse piirangud, ilma kaitstavat objekti tuvastamata ja selle olemasolu kohta kinnitust omamata.

9.5. Kompromiss, mille Muinsuskaitseamet sõlmis Pärnu linnaga Rannapargi muinsuskaitseala koosseisu jätmiseks, kinnitab, et amet on eelnõud menetletud topelt standardite järgi, muinsuskaitseala omanikke ebavõrdselt koheldes.

9.6. Muinsuskaitseameti ja muinsuskaitsealal asuvate hoonete omanike vastastikused õigused ja kohustused on eelnõus olulisel määral tasakaalust väljas.

T. Talk tutvustas lühidalt muinsuskaitseameti vastust:

9.1. See ettepanek on varemgi laual olnud, et Pärnu ja teised muinsuskaitsealad võiks olla hoopis miljööala või kohalikul tasandil planeeringuga kaitstav ala. Seda on kaalutud laiendatud töörühmas, kus oli ka omanike keskliidu esindaja, teisi arendajaid ja linnavalitsuse esindajad. Samuti on seda arutatud kõikide eksperdinõukogudega ja Pärnu, Kuressaare ja Tartu puhul näis, et riikliku tähtsuse ja kaitse vajadus on ilmne. Ajutiselt (2012-2016) on riikliku kaitse ülesandeid antud üle linnale, aga sellega ei jätkatud, järelikult see hästi ei toiminud linna tasandil.

Omanike Keskliidu selgitustes oli veel välja toodud, et suur osa muinsuskaitsealast on niikuinii kaetud mälestistega ja seetõttu ei ole muinsuskaitseala järele vajadust. Muinsuskaitseala peal on arheoloogiamälestis, mis kaitseb keskaegse Pärnu arheoloogilist kihti. Veel on mälestis, mis kaitseb linnakindlustusi, aga need kumbki ei kanna sama eesmärki muinsuskaitsealaga, ehk hoonestuse, haljastuse ja linnaliste struktuuridega need ei tegele. Jäime seisukohale, et tegu on muinsuskaitseala kriteeriumidele vastava alaga. Linnavalitsus, mis on olnud kogu aeg kaasatud töörühma töösse, ei ole ka kordagi avaldanud soovi, et see võiks olla kohalikul tasandil kaitstud piirkond.

9.2. Ehitusseadustikuga loamenetluste ühitamist on kaalutud ja seda on tehtud nii palju kui võimalik. Kogu kaitsevööndi hoonestuse, kõikide uute ehitatavate hoonete ja kõikide C-kategooria hoonete puhul on eraldi lubadest ja menetlustest loobunud ja muinsuskaitseamet annab ainult oma kooskõlastuse ehitusloa protsessis. Samuti oleme ühitanud raieload ja hooajalise ehitise load kohaliku omavalitsuse menetlustega. A- ja B-kategooria hoonete puhul on eraldi load, muinsuskaitse eritingimused, põhiprojekti nõudmise võimalus jms alles, aga see on vajalik, et nende hoonetega rohkem süvitsi tegeleda.

9.3. Juristid kinnitasid, et Muinsuskaitseaduse kohast menetluskorda on järgitud. Kui on üle 100 inimese, ei pea kõikide arvamust küsima, vaid saab teha nii nagu üldplaneeringutega avaliku menetluse. Aga lisaks sellele, mida seadus nõuab, oleme teinud ka mitmeid avalikke üritusi, laiendatud koosolekuid, näituse, masspostitust e-kirjadega. Kõiki neid, kelle kruntide osas muinsuskaitseala või kaitsevöönd laienevad, on eraldi teavitatud ja nende arvamust on küsitud tähtsuse kirjadega.

9.4. Oli kriitika, et soovitakse kehtestada võimalikest suurimad omandiõiguse piirangud suurele hulgale hoonetele. Sellele vaidleks vastu, tervel alal on jäänud ainult 26 A-kategooria hoonet, ülejäänud lähevad B- ja C-kategooriatesse, ehk tingimused lähevad leebemaks. Varem oli ju vanalinna alas kõigil hoonetel A-kategooriaga võrdsed nõuded.

9.5. Kuna linnavalitsus tegi vahepeal ettepaneku pool või terve Rannapargi muinsuskaitsealast välja jätta, siis täpsustasime kaitsekorras, et pargis ei pea hooajalist inventari kooskõlastama. Üks probleem, mis oli linnal, oligi see, et iga batuuti ja lauakest peab kooskõlastama. Otseselt seaduse või määruse järgi polekski pidanud seda tegema, aga et seda oli hakatud tegema, viisime täpsustuse sisse, et seda ei ole tarvis. Erakruntidel ei ole kellelgi tulnud pähegi küsida, kas nad võivad batuudi või grilli välja tuua, loomulikult seda ei pea muinsuskaitseametiga kooskõlastama. Selles osas täiendasime natuke seletuskirja. Teine leevendus, mis tegime kaitsekorda, on see, et raieload on ühildatud. See leevendus kehtib kogu muinsuskaitsealal, mitte ainult rannapargis.

9.6. Kaitsekorraga antakse pea-aegu kõik majad interjööri osas vabaks, samas teame, et seal võib huvitavaid leide ilmned ja sel juhul peaks leidudest teavitama. Selle seaduse punkti dubleerisime kaitsekorda, et see oleks inimestel teada. See on seadusest tulenev punkt, mida kaitsekord rangemaks ei tee. Lootus on, et kui loakohustust ei ole, saab ehk siseruumides leidudest rohkemgi teada ja siis saab omanike ja ehitajatega vastavalt olukorrale läbi rääkida, mis nendest saab.

Arutelu:

Ettepanekute esitaja A. Krass:

9.1. Alternatiivne variant on meie hinnangul see, et võtta väga väärtuslikud A-kategooria ehitised kaitse alla eraldi mälestistena. Üle 800 hoone võtta muinsuskaitsealast välja, kaitsta seda kohalikul tasandil. Sellega kaob ära see probleem, et ka C-kategooria hoonete puhul tuleb ehitustööd peatada, kui midagi välja tuleb, nagu seadus nõuab.

H.-T. Hansumäe: See on igal pool Eestis, mitte ainult muinsuskaitsealal.

A. Krass: Seda enam, milleks me neid üle 800 hoonet siis koormame veel täiendavate muinsuskaitsealade piirangutega.

T. Talk: Võime küsida saalist, kas siin on kõik seda meelt, et terve muinsuskaitseala võiks ära kaotada. Oleme seda kaalunud erinevates koosseisudes, jõudnud sinna, et „ei.“ Kindlasti ei ole ainult need 26 hoonet, mis on A-kategoorias, väärtuslikud, vaid ka need 400+, mis on B-kategoorias. B on samamoodi kultuuriväärtuslik hoone. Muinsuskaitseala kaitseb mitte ainult hooned, vaid laiemalt linnaehituslikke struktuure, avalikku ruumi ja selle elemente, haljastust, parke. Küsimus ei ole ainult hoonetes ja kindlasti mitte ainult A-kategooria hoonetes, vaid terves keskkonnas.

A. Krass: Ma ei palu hääletada. Ma olen ühe huvigrupi esindaja, kellele kuulub suurem osa muinsuskaitsealadest hoonetest.

T. Talk: Kas olete selgitustega rahul või soovite midagi täiendada või teha mingit konkreetset ettepanekut kaitsekorda?

A. Krass: Võtan kõik punktid eraldi läbi. Siin on olemas alternatiiv ja seda alternatiivi tõsiselt kaalutud ei ole.

Osaliselt on teatise- ja loamenetlusi ühitatud, kuid mitte täielikult. Täielikult on võimalik ühitada, kui seda tahta. Muinsuskaitsealade suhtes eriseadus. Eriseadus käib üldseadusest üle ja kui eriseaduse alusel antakse välja luba, siis see luba on ülimuslik. Kui muinsuskaitseamet oleks tõesti tahtnud lubasid ühildada, siis ta oleks siia sisse kirjutanud, et kui tema annab loa välja tööde tegemiseks, siis omanik ei pea enam minema Pärnu linna juurde eraldi ehitusluba küsima. Kui muinsuskaitseamet teostab järelevalvet, siis ei ole vaja võtta omanikujärelevalvet. Ja sama puudutab ka kasutusluba. Aga seda ma siit ei leidnud.

Need materjalid, mis meile kätte jagati, olid avalikud kuni 30 juunini. Täna jagati materjalid, kus on kirjas et see on eelnõu seisuga 3. august 2021. Kas seda on muudetud vahepeal?

T. Talk: Seda on täiendatud vastavalt nendele ettepanekutele, mis on tulnud. Järgnevalt tulevad mõned ettepanekud, mille järgi on mõningaid sõnastusi muudetud. Need on avalikult väljas.

A. Krass: Küsisin, kuidas omanik saab väärtusklassi muuta. Siin on mitu näidet, kus omanik on leidnud, et tal on vale väärtusklass ja pädevad isikud on leidnud, et tõepoolest nad on eksinud. Meie hinnangul tulnuks kõik need 833 isikut kaasata eraldi menetlusse. See, kui palju me oleme täna Pärnus neid väärtusklasse juba muutnud, kinnitab, et vigu võib olla veel.

9.4. Kui muinsuskaitseala ei oleks, siis omandiõiguse piirangud oleksid väiksemad. Omandiõiguse piirangud omakorda tõstavad kinnisvara väärtust. Kinnisvara väärtus omakorda tõstab omaniku motivatsiooni oma vara korras hoida ja see ei tähenda ehitise kadumist maapinnalt, selle pärast et ehitusseadustikuga kaitstakse neid ehitisi täpselt samal viisil nagu Muinsuskaitsealade alusel. Üle 800 ehitise puhul ehk B- ja C- kategooria hoonete puhul kaitseb Ehitusseadustik täpselt samal viisil nagu Muinsuskaitsealade alusel. Fassaadi ei tohi omanik muuta, üle värvida ei tohi, materjali ei tohi muuta jne. Kui Pärnu linn tahaks, siis ta saaks seda sama edukalt kaitsta nagu muinsuskaitseamet. See ongi ebanõuetlik piirang.

9.5. Kompromissi kohta mul ei ole täiendada midagi.

9.6. Muinsuskaitsealade hoonete renoveerimine on kinni majanduslikus otstarbekuses. Keegi ei kahtle selles, et muinsuskaitsealade hoone korras hoidmine on kallim kui mitte-muinsuskaitsealade hoone korras hoidmine. See vahe tuleb hüvitada. Aga seda ei üritatagi teha, sest võetakse nii suur tükk ette, et pole lootustki, et riiklikke toetusi jätkuks kõigile. Liiga suur tükk on ette võetud.

M. Soosaar: Mina olin 10 aastat Riigikogus ja valmistasin ette Põhiseaduse täiendust kultuuripärandi paragrahviga, seal oli 67 allkirja all. Koosseis, mis tuli 2011.a. ei võtnud seda vastu. Pooltel Euroopa riikidel on kultuuripärandi hoidmise paragrahv Põhiseaduses, Eesti nende riikide hulka ei kuulu. Õnneks on Toomas Kivimägi Riigikogu põhiseaduskomisjoni esimees ja mul on ettepanek teil kui Omanike Keskliidu pealikul pöörduda, et seda teemat siiski edasi arendada, et me oma seadusandluses näeksime ette palju tõsisemat kultuuriväärtuste kaitset. Enamik omavalitsusi ei saa sellega hakkama, sest ei ole piisavalt vastavaid spetsialiste. Parimad spetsialistid on meil siiski Muinsuskaitseametis, mõned ka EKA professoritena, vabakutselistena ja välismaal. Meil tasub hakata mingisuguse pöörde suunas liikuma, aga kergekäeliselt öelda, et tühistame selle muinsuskaitseala, mille loomisel on sajad inimesed näinud vaeva kuni 2006. a. Pärnu muinsuskaitseala laiendati. Ta osutus Eesti linnalistest muinsuskaitsealadest kõige suuremaks ja on kõige halvemad arengud ära hoidnud. Nendele inimestele me peame väga tänulikud olema, kes nägid vaeva ja said pärast poliitilises mõttes jalaga tagumikku, et nad selle otsuse vastu võtsid. Meie siin ei saa Vabariigi Valitsuse otsust nüüd küll tühistama hakata. Kui me oleme veendunud selles, et seda tuleb teha ja vastupidi

liikuda teiste riikide kultuuripärandi hoidmise poliitikale ja tahame minna Talibani kanti, kus alustati sellega, et hakati kultuuriväärtusi lõhkuma, siis peaksime siiski olema ettevaatlikud selliste ettepanekute tegemisel.

A. Krass: Soomes on riikliku kaitse all veidi rohkem kui 1600 objekti, meil tuleb see 1600 kokku juba kolme linnaga: Tartu, Pärnu, Paide. Lisaks on veel 9 linna, kus on muinsuskaitse. Kui me oleme nii rikkad, siis milles küsimus, aga ma kardan et ei ole.

T. Talk: Soomel on hoopis teine süsteem ja seal käib pärandi kaitse rohkem läbi planeeringute juba aastakümneid. Aga julgustaks Omanike Keskliiduna edasi tegutsema sel suunal, et rohkem menetlusi saaks ühildada. Kui tehti uut Ehitusseadustikku 2014, siis arutati, kas oleks võimalik ehitusluba ja muinsuskaitseameti tööde luba täielikult ühildada, aga selleks olid olulised eeltingimused: et saaks nõuda teatud juhtudel eelprojektist põhjalikumat projekteerimist, muinsuskaitse eritingimusi, uuringuid, muinsuskaitse järelevalvet. Tol hetkel öeldi, et see on täiesti võimatu, mingeid erisusi ei saa teha ehitusloa menetluses, seetõttu need peavad olema eraldi. See ettepanek on ju täitsa huvitav, et võikski olla ainult muinsuskaitseameti luba, kus kohalik omavalitsus on kaasatud. Aga kindlasti peaks seal omavalitsusel suur osa olema, sest muinsuskaitse on pädev ainult oma valdkonnas. Omavalitsusel on terve rida erinevaid valdkondi, mida tuleb veel vaadata ehitusprojektis. Ehitusloal on muid kooskõlastusi ka palju (Päästeamet jne), see ühildamine ei ole niisama lihtne.

Kokkuvõte: Muinsuskaitseamet jäi oma seisukohtade juurde.

10. Ettepanek arvata Hommiku tn 1 muinsuskaitsealast välja või C-kategooriasse.

T. Talk tutvustas lühidalt muinsuskaitseameti vastust. Oleme plaaninud selle hoone lähedal Pika tänava ääres muinsuskaitseala ulatust vähendada, kuna siin on rida hruštšovkasid ja paar uuemat mitte eriti väärtuslikku hoonet. Aga sellest n-ö lahesopist põhjapool on terve rida kultuuriväärtuslikke hooneid ja see ala jääks muinsuskaitsealasse. Vastavalt ettepanekule ei tahaks seda hoonet muinsuskaitsealast välja jätta. Leiame, et see on väga kultuuriväärtuslik hoone. Eesti tipparhitektid Okas ja Lööke on selle projekteerinud, see on autentsena säilinud ja kõrge arhitektuuriväärtusega hoone. Ka väga haruldane, 90ndatel on Eestis vähe tehtud väärtarhitektuuri.

Arutelu:

A. Krass: Tartus tehti võrde kohtlemise põhimõtte ja aeti muinsuskaitseala piir mitte piki tänavat, nagu Pärnus on tehtud, vaid piki krundipiiri.

T. Talk: Mõnes kohas on piki tänavat, sest ühel pool on vanalinn ja teisel pool ei ole. Pärnus ka enamasti lähevad piirid piki krundipiire.

A. Krass: Hommiku tänaval naabrid lausa muinsuskaitsealast väljas, rääkimata sellest et teisel pool tänavat asuvad hooned on muinsuskaitsealast väljas. Vaadates pretsedenti Tartu pealt, tuleb ekstra põhjendada seda.

T. Talk: Seda on põhjendatud kaheksal leheküljel. Ei hakka seda ette lugema, omanik on selle saanud ja see on ka veebilehel väljas.

I. Klaassen: Tahaksin täpsustada, millised hooned jäävad jõe poole, mille pärast on vaja kogu see ala kaitse alla jätta. Aida tn 3 on Pärnu muuseum, kus on säilinud välisseinad, Põhja tänav 1, mis on varemetes, Aida tänav 7, mis on ainult üks sein, mis on osa Pärnu keskuse hoonest, Hommiku tn 1 ja Port Arturi üks sein (ok, kaks sein). Ja siis on üks suur hall kast – Port Artur 1. Meie ettepanek oli samamoodi võtta need üksikobjektidena kaitse alla, kui ülejäänud võtta välja, eriti see Aida tn suur müür, mis on muinsuskaitseametiga kooskõlastatud ja varjab kõik vaated vanalinnale. Kui jõuame Port Arturi küsimuste juurde, siis hea meelega näitan inimestele Pärnu ordulinnuse ja kindluslinnuse plaani. Jätke meelde see pilt, milline see plaan täna on. Põhimõtteliselt ordulinnuse südames jätame ala muinsuskaitsealast välja. See on väga huvitav.

T. Talk: Arheoloogiamälestis jääb sellele alale endiselt. Maa-alused ordulinnuse kihistused on maa all kaitstud, Pika tänava ääres see hruštšovkade rivi on olnud aastaid keeruline koht, kus väga lihtsaid maju on muinsuskaitseamet pidanud kooskõlastama, uue kaitsekorraga on võimalus selline ilmselgelt mitte-kultuuriväärtuslik keskkond välja hammustada. Oleme teadlikud, mis hooned selles „poolsaarekeses“ on – kunagised aida- ja laohooned või nende fassaadid, mis on osaliselt integreeritud uuemate hoonetega, osaliselt alles ootavad seda. See ongi see kihistus, mida siin hoida.

I. Klaassen: Pika tänava hooned on rajatud otse 44ndal aastal pommitatud vundamentide peale, neid ei ole sealt välja lammutatud.

T. Talk: Just, ja arheoloogiamälestis kaitseb seda edaspidi ka.

Kokkuvõte: Muinsuskaitseamet jäi oma seisukoha juurde (hoone väärrib B-kaitsekategooriat.)

11. Port Arturi ettepanekud muinsuskaitseala ja kaitsevööndi piiri kohta.

11.1. Muinsuskaitseala kaitsevööndi (mõeldud muinsuskaitseala) piir tuleks nihutada Malmö ning Vee tänavaga piirnevale alale.

11.2. Raba ja Rääma tänava vaatekoridoride kehtestamine ei ole põhjendatud, sest vaatekoridori ei ole ning selle tekkimine on ebamõistlikult keeruline. Vaatekoridori tekitamine ei kaalu üles kehtiva detailplaneeringuga kavandatud ehitusõiguse elluviimist Lai tn 10 kinnisasjal.

11.3. Võtta kaitse alla Pärnu vana sild ning muulid.

T. Talk tutvustas lühidalt muinsuskaitseameti vastust.

11.1. Leiame, et sellel hoonestusel siiski on vanalinna struktuuris oluline osa. Ainult seetõttu, et kõrvalt jätame mingi osa välja arvame, ei anna põhjust kogu seda ala välja arvata. Osad hooned siin on juba renoveeritud või säilinud ainult osaliselt fassaadidena. Üks on varemets, aga selle kohta Helle-Triin teab rääkida, et seda juba projekteeritakse ja varsti saab see hirmus kaua varemets seisnud aidahoonehoone ka ehk korda.

H.-T. Hansumäe: Meie oleme juba kooskõlastanud selle ehitusprojekti, see ei kuku kindlasti kokku. Ehitusloa väljastamine seisis selle taga, et linn tegi selle Pika tänava konkursi ja enne ei saanud luba välja, kui see ei olnud konkursi lahendusega kooskõlla viidud.

11.2. Raba tänava vaatekoridori teema on selline, kus me tahame väga, et inimesed kaasa arvaksid. Meie omaniku ettepanekul kaalusime asja uuesti ja vaatasime seda vaatekoridori ja jõudsime seisukohale, et võib-olla siin omanikul on õigus, aga tahaksime ka teiste inimeste arvamusi kuulda.

12.3. Kaitse alla võtmised on eraldi menetlused, muinsuskaitseametile on edastatud ettepanek et võiks muulid eraldi mälestiseks nimetada. Seda ettepanekut tuli kaitsekorra menetlemise ajal teisteltki, see on linna sümbolobjekt, mida tasub kaaluda küll.

Arutelu:

I. Klaassen, ettepanekute esitaja: Muinsuskaitseala piirid võiksid olla loogilised. Näen siin väga suurt pingutust hruštšovkade ala väljavõtmise näol. Väga raske on aru saada, miks on seda tehtud.

T. Talk: Kas peaksime hruštšovkade aknavahetusi kooskõlastama, mida on väga palju?

I. Klaassen: Aga te ei pea nendel hoonetel mitte ühegi akna vahetust kooskõlastama, sest mitte ükski aken ei ole säilinud.

T. Talk: Seaduse järgi peaks.

I. Klaassen: Siin on ainult neli hoonet, mis on osaliselt säilinud. Üksikobjektina, keegi ei ole selle vastu, võtta kaitse alla, aga seal on palju rohkem hooneid, mis on kaitsealas sees, mis kõik

on uued ja millest ei ole mitte midagi säilinud. Seal ei ole ka maapõues mitte midagi alustades Apollo kino hoonest, Pärnu kontserdimaja, seal all ei ole ka mitte midagi.

T. Talk: Maa-alune maailm on eraldi maailm, see on kõik hõlmatud arheoloogiamälestisega niikuinii. Muinsuskaitseala siin maa-aluse maailma osas lisanõudeid ei sea. Hoonestuse osas: siin on linna jõeäärsed lao- ja aidahooned, nende väljaarvamist me õigustatuks ei pea.

I. Klaassen: Oleme siin eriarvamusel. Aga kes on need eksperdid, kes on sõltumatute ekspertidena kaastatud, kes avaldavad arvamust, mis ala jääb sisse ja mis välja, see hoone on väärtuslik ja see ei ole?

T. Talk: Töörühmas olid ekspertidena Tiit Raev, kohalik arhitekt, ja Leele Välja. Mina olen ka muinsuskaitseameti-väline praeguseks, EKA teadur. Muinsuskaitseameti poolt oli Helle-Triin Hansumäe ja linnavalitsuse poolt Kadri Karjus, arhitekt, Kaido Koppel, planeerimisosakonna juhataja, ja linnaarhitekt Henri Eessalu. Ega seda piiri suvaliselt ei joonistatud ja siin on näha, et tõesti ongi vaeva nähtud, et need nõukogude-aegsed korterelamud välja arvata. Samas aruteludes toodi välja, et ega muinsuskaitseala ei pea olema ilus ümmargune ala – kunagi oli, alguses läks muinsuskaitseala jõeni välja, kui see 70ndatel tehti. Aga praegu on siiski see seisukoht, et muinsuskaitseala peal võiksid olla põhiliselt kultuuriväärtuslikud hooned, ja selles ei peaks olema eriti mitte-kultuuriväärtuslikku keskkonda, mida Pika tänava kortermajade ala kindlasti on.

I. Klaassen: Teisel pool Ringi tänavat on Pikk 12, millel on ka säilitatud mingid elemendid hoone esimesel korrusel Rimi kaupluse sees, ja parkla taga on endine raudteehoone, kus on täna alkopood. Need siis ei ole väärtuslikud?

T. Talk: Need praegu ka muinsuskaitsealal ei ole. Seal on keskkond suhteliselt segane ja laiendamisplaani ei ole. Jätsime piiri laias laastus nii nagu ta on, ainult see kortermajade ala on üritatud välja lõigata võimalikult terviklikuna. Kindlasti võiks laiendada igale poole, oli arutelusid ka puitarhitektuuriga alade juures. Loomulikult Pärnus on ilusaid ajaloolisi maju muinsuskaitsealast väljas ka ja vahepeal oli tunne, et igasse suunas peaks laiendama, aga peab ennast ohjeldama – see on niikuinii Eesti kõige suurem muinsuskaitseala ja kõike ei saa muinsuskaitse kaitsta, nagu siin on ka välja toodud. Väga palju me ei tahtnud piire muuta – ainult seal, kus hädavajalik, ainult kaks muudatusekohta.

I. Klaassen: Pärnu linn on hiljuti vastu võtnud Pärnu linna üldplaneeringu ja see selgelt viitab praegu kehtivale määrusele. Kuidas see suhe üldplaneeringuga saab olema?

T. Talk: Kaitsekord on seaduse jõuga, st see peaks olema ülimuslik. Üldplaneering arvestab varasema määrusega, aga üks siis tuleb muudatused sisse viia. Praegune Planeerimisseadus nõuab perioodilist planeeringu uuendamist – kui tuleb uus sisend, kasvõi üldplaneeringut muutvad detailplaneeringud, siis tuleb need muudatused digitaalselt sisse viia. Tegelikult on Pärnu linnal kohe plaanis uue üldplaneeringu tegemine, kuna haldusreformi tõttu on linn laienenud ja tuleb jälle uus üldplaneering algatada. See on juba algatatud.

A. Krass: Väitsin et muinsuskaitsealal tuleb tööd peatada, kui midagi avastatakse. Teie [H.-T. Hansumäe] ütlesite, et see kehtib kõikide omanike suhtes sõltumata sellest, kas see asub muinsuskaitsealal või mitte. Paragrahv 60 ütleb: kui kinnismälestisel, muinsuskaitsealal või kaitsevööndis tehakse töid...

T. Talk: See on küll, aga üks paragrahv on veel.²

A. Krass: Siin öeldakse väga konkreetselt, mida ei tohi teha. Tuleb tööd peatada, kui avastatakse tarind, hooneosa, viimistluskiht, arheoloogiline kultuurikiht või muu leid, mida ei ole dokumenteeritud. Ja väidan, et 833 hoones Pärnus on igapähe selline asi olemas, mida ei ole dokumenteeritud. Siis tuleb tööd peatada. Küsimus teie haldussuutlikkuse kohta: kuidas te kavatsete tagada selle asjaajamise mõistliku kiirusega omanike jaoks?

---

² Varasemalt H.T. Hansumäe mõtles ilmselt paragrahv 27-t, mille alusel tuleb tööd peatada kustahes arheoloogilise leiu ilmnmisel.

T. Talk: Seni pole probleemi tekkinud.

M. Soosaar: Peale 44nda aasta pommitamist säilisis selles piirkonnas kaks haruldast hoonet. Üks haruldane objekt on sadama peldik, millest on tehtud väike Siinmaa muuseum, ja teine on raudtee töökoda, mis on kõige paremini kaitstud, sest ta on muinsuskaitsealal veel praegu, kuni piire pole muudetud.³ Aga ta on kaitstud ka Port Artur 2 poolt, sest Port Artur 2 on ehitatud kaitseks tema peale.

T. Talk: Avalikul väljapanekul oli väljas ettepanek teha Raba tänava vaatekoridor. Vaatekoridor Raba tänava otsast on juba Pärnu üldplaneeringu muinsuskaitse eritingimustes, samuti kehtivas üldplaneeringus. Täiendavalt lasime arhitekt Raul Kalvol analüüsida, kust päriselt vaated avanevad, kuna Pärnus on nende vaadete olemasolu üle palju arutatud. Ta analüüsis 3D mudelis, mis võttis arvesse kõiki olemasolevaid hooneid ja kehtivate detailplaneeringutega kavandatud hooneid jõeäärsel alal, et kust peaks Eliisabeti kiriku torn paistma. Sinised alad on need, kust paistab ja jääb paistma, ja punased on need, kust paistab, aga peale planeeringu realiseerimist ei paista. Osaliselt jõe ääres läheb Raba tänava vaade juba kehtiva planeeringuga kinni, aga kaugemalt peaks mudeli järgi vaade säilima. Kui vaadata seda päriselus, siin ta paistab (foto enne Jaanson'i raja rajamist). Käisime Helle-Triinuga ka vaadet otsimas piki Raba tänavat (foto Wendre tehase juurest) – ega siit hästi midagi ei näe, haljastus on ees. Vahetult jõe ääres on ka haljastus päris suur, paremini näeb siis, kui oled haljastusest läbi läinud jõeäärsele haljasalale. Raba tänava siht planeeriti 20. sajandi alguses, väga vana hoonestust või tänavavõrku ei ole. Tänav planeeriti sirgena, aga ta on natuke kaarega välja ehitatud.

Ka järgmine vaatekoridor tundub veidi küsitav – vaade tulevasele Ringi tänava läbimurdele, kust otseselt ei paista midagi kultuuriväärtuslikku. Võib-olla see ka ei ole vaade, mida peaks kaitsma kaitsekorruga, vaid piisab üldplaneeringust. See on just planeeringuline küsimus: kui kunagi läbimurre tekib, siis muidugi on hea, kui visuaalne side tekib.

Raba tänava küsimus on pikaajaline ja tahaks väga teada arvamusi. Omaniku arvamust me teame – tema soovib, et vaatekoridori ei oleks. Üldplaneeringus ta hetkel on. Üldplaneeringuga seoses peaks mainima, et ÜP võimaldab siia jõeäärsele alale ehitada kõrgemaid hooneid, mis pannakse kunagi paika detailplaneeringuga. Praegu oleme jõe äärest võtnud ära muinsuskaitseala kaitsevööndi. Kui võtta ära ka vaatekoridor, siis kogu see jõeäärne ala jääb kohaliku omavalitsuse otsustada, muinsuskaitse enam asjasse ei puutu. Kas me oleme sellise arenguga rahul? Alguses, kui kaotasime ära kaitsevööndi, siis oli mõte, et siin ei ole hoonestusstruktuuri, mida kaitsta – siin on ainult vaated. Planeeringuvaidlustes on ka juttu olnud ainult vaadetest, nii sai see asendatud vaatekoridoriga. Aga nüüd on laual küsimus, kas see vaatekoridoriga on vajalik ja tähtis? Meil on siin kohaliku elu eksperdid, kelle arvamused on väga olulised.

M. Soosaar: Muinsuskaitseameti peadirektoriga aastatel 2005-2006 sõitsime mööda Rääma tänavat ja vaatasime ahastusega, et raske on seda rongi peatada, sest detailplaneeringud olid kehtestatud, ehitamine oli alanud, kontserdimaja oli juba valmis ja see Hiina müür järjest kerkis, et katta kinni Pärnu linna väga habras aga ilus siluett. Kui me tahame seda teed edasi minna ja täielikult kinni ehitada, siis ei ole enam mõtet rääkida vaatesektoritest, seejärel hakati rääkima vaatekoridoridest ja varsti ei räägita ka nendest. Kui me vaatame Pärnu linna planeeringut, ärgem unustagem, et Eliisabeti kirik ehitati 1750.a. See barokne kirik on saanud maamärgiks kahele olulisele magistraalile: Haapsalu maantee, kui te hakkate Põllu tänavast linna poole sõitma, siis te näete selgelt Eliisabeti kirikut, ja kõik kes on käinud Peterburis, hakkavad mõtlema sellele, et siin on midagi ka Peterburist – admiraliteet paistab seal kuues suunas. Võime hakata mõtlema Pariisi peale ja mitmete teiste linnade peale, kus niimoodi on planeeritud. Võtame kasvõi Helsinki – kuidas Hämenlinna Torilt paistab Kaljukirik. On täiesti ilmne, et kui lastakse puud ette kasvada, siis tõepoolest midagi ei paista. Varsti enam ei paista

---

³ Port Artur 2 on ja jääb muinsuskaitseala kaitsevööndisse.

Haapsalu maanteelt mitte midagi ja siis on väga lihtne öelda: ei ole vaatekoridori, võtame maha selle. Aga seal kasvab praegu võsa ja linn ei saa midagi teha ilmselt, sest see maa kuulub inglise investorile, aga keegi ei tea täpselt kes ta on.

Kui me vaatame linna plaani, siis ei ole raske mõistatada, et Raba tänav on samuti Eliisabeti kiriku järgi maha joonistatud. Ülejäänud tänavavõrk meenutab New York'i matemaatilist vihikut, aga üks tänav on järsku viltu. Täiesti selgelt selle pärast, et see on maha joonistatud 20. sajandi alguses radiaalsel sihil Eliisabeti kirikule. Tõepoolest, käisin täna seal, vaatasin et isegi varsti enam Ehitajate teelt ei paista kirik. Ei paista lihtsal põhjusel, et 30-35 aastased pärnad on juba nii suureks kasvanud ja kasvavad veel edasi, nad on kasvanud juba üle 20 m. Mida sellisel puhul tehakse ühes mõistlikus ja kultuurses linnas? Mitte nii nagu Haapsalus, et saetakse pärnad maha. Või nagu meil, tahetakse hoopis Eliisabeti kirik ära nullida. Tundub, et sellest vist on vähe, et seda ei suudeta korralikult remontida ja ta on häbiplekk, aga torn on püsti ja kukk on üleval. Pärn on selline puu, et ta võib maha võtta kännuni ja ta ajab ikka võsusid. Võib maha võtta ka nn kõndistamise süsteemis, et võtta maha sealtmaalt, kust oksad hakkavad hargnema. Pärnade võra hakkab hargnema u 2. – 3. meetril. Need pärnad on võimalik lühemaks lõigata ja pallideks kujundada.

Miks Raba tänav keerab natuke vasakule enne, kui tulla Eliisabeti kiriku suunal? Selle pärast, et linavabrikul oli territooriumi vaja ja seda laiendati, siis seda tänavat õgvendati natuke vasakule. Õige oleks muidugi vabrikuga läbi rääkida ja see tänav ka sirgeks vedada, kui sild sinna tuleb. Ja isegi kui ei tule, siis see vaade on minu arvates Pärnule oluline maamärgiline vaade ja seda kergekäeliselt selle pärast, et ühel omanikul on vaja oma kinnisvara arendada teisel pool jõe kallast, on täiesti meie Põhiseaduse paragrahv 33 vastu, mis ütleb selgelt, et omandit ei tohi kasutada üldiste huvide vastaselt.

I. Klaassen: On ka teisi arvamusi. On uuritud Raba tänava alguslugu ja on teada, et Raba tänav loodi selleks, et linavabriku katla kütmiseks vajalikku turvast otse rabast tuua – väga praktilisel põhjusel. See ei ole kuidagi seotud Eliisabeti kiriku, Aia tänava või Vee tänava kiriku torniga. See on küllaltki meelevaldne. Samamoodi põhiseadus kaitseb eraomandit, millele ei tohi põhjendamata piiranguid seada, mida käesoleval momendil soovitakse teha.

A. Krass: See arutelu, mis siin lahti rullus, näitabki, et see on kohaliku kogukonna teema. See ei ole asi, mida Tallinnast otsustada, kas kõndistada või tõmmata kännu tasemelt puid maha. Seda tuleb kohapeal otsustada, see on kohaliku elu arengu ja siinse pärandi säilimise teema.

T. Talk: Küsimegi kohapeal praegu, et mida me peaksime siin otsustama. Ongi keeruline koht – vaade on, aga raskesti leitav. Ta on põhimõtteliselt taastatav. Siin saab nii- ja naapidi kaaluda. Nii töörühm kui muinsuskaitseamet on siin olnud kahevahel. Aga M. Soosaar väärtustab seda kõrgelt ja meil on põhjust seda jälle uuesti arutada, kas jätta see kaitsekorda. Mingit täiendavat piirangut see vaatekoridor praegu ei loo, sest praegu on see ala tervikuna muinsuskaitseala kaitsevööndis. Isegi juhul kui see vaatekoridor jätta, siis on see võrreldes praegu kehtivatega piirangute vähenemine.

K. Kaljuste: Need vaated on üldplaneeringus ka ära toodud, selles mõttes me oleme kohalikul tasemel juba sellega arvestanud.

T. Talk: Kohalikul tasemel üldplaneeringus on see tõesti olemas, aga töögrupis olnud linna esindajad ka ütlesid, et juhul kui muinsuskaitse seda ei nõua, siis nad võivad võib-olla ka ära kaotada. Üldplaneering ei ole igavene, kaitsekord on püsivam.

K. Kaljuste: Kohalikud ametnikud tulevikus lähtuvad hästi palju sellest kaitsekorrast. Üks asi on kohalik seisukoht, aga teine asi on see, mis kaitsekorda sisse jääb – see on hästi oluline.

T. Talk: Kas see tähendab et teie jätaksite kaitsekorda selle vaatekoridori?

K. Kaljuste: Teen õhtul rattaga Jaansonu tiiru, vaatan üle. Olen juba volikogus hääletanud ÜP kehtestamise poolt, toetan seda vaatekoridori järelikult.

I. Klaassen: Kuna Rääma tänav on väga pikk, sinna on mitmeid vaateid määratud. Kes on need spetsialistid, kes on neid määranud?

T. Talk: Üldplaneeringu eritingimusi tegi Liina Hansen, kes oli linnavalitsuses, st kohaliku tasandi muinsuskaitse spetsialist. Üldplaneeringut on ka koostanud linna esindajad – need on olnud seni linna otsused.

I. Klaassen: Liina Hanseniga koostöö lõppes aastal 2016.

T. Talk: Jah, üldplaneeringu eritingimused koostati 2012. a. ja üldplaneering jõudis alles sel aastal kehtestamiseni. Eritingimusi pikendati 2018. a. Kehtestamisel on olnud laiemad ringid, volikoguni välja.

M. Soosaar: Kui see Jaansoniraada rajati, siis on kahe silma vahele jäänud isetekkelise põõsastiku olemasolu raja ja jõe vahel. Me näeme erinevaid fotosid – on fotosid, kus on ainult roostik ja üle roostiku paistavad jäänused linna siluetist. Aga kui sinna põõsastik ette kasvab ja seda ei hooldata, siis see muutub metsikuks alaks. Linnal tuleb edaspidi mõelda ka sellele haljastusele, mis on jõe ja Jaansoniraada vahel. Vaade linna kõige kõrgemale ehitisele ja pühakojale võiks olla linlastele ka püha, ja võiksite öelda ka oma seisukoha, kui te arvate nii siin, ja teha ka võib-olla rahvaküsitlus. Teine teema on see, et Pärnu linnavalitsuses ja linnavolikogus ei ole sellist kompetentsi praegu, kui on Muinsuskaitseametis või Kultuuriministeeriumis või EKA arhitektuuriteaduskonnas. Olen kirjutanud ühe artikli kõrghoonetest ja ei näinud mingisugust vastukaja. Seda kaasamõtlemist, missugune on kaasaegne linn, kas Covidi tingimustes, kus meil tuleb edasi elada ja võib-olla pandeemiaid tuleb veel, on õige püüda kogu linna kokku kuhjata New Yorki moodi ühele poolsaarele, sest Pärnu linn suurel osal asub ka poolsaarel jõe ja mere vahel. Võib-olla oleks õigem ehitada linna edaspidi hajutatult, linnaosade keskustena, ja nii et kõik inimesed ei peaks linna südamest läbi sõitma.

V. Palm: Minu teada on seal detailplaneeringuga Lai 9 kavandatud veel kõrgem hoone. Siis see vaade kaob ära. Sinna on planeeritud 9 korrust, sama kõrged kui Aida tn hooned.

T. Talk: Kõik vanad kehtivad planeeringud pandi mudelisse sisse, see peaks nendega arvestama. Lähemalt peaks vaade uute majade tõttu kaduma, aga kaugemalt peaks alles jääma, kui ka haljastus oleks madal.

V. Palm: Väikest nuppu ehk tõesti näeb.

T. Talk: Me arvestasime terve tornikiivriga.

I. Klaassen: See hoonekarkass, mida praegu ehitatakse on 5 korrust. Ette tuleb sinna hoone, mis on 9 korrust. Seda vaadet ei ole enam.

T. Talk: Vaatame uuesti üle, minu teada sai kõikide kehtivate planeeringutega arvestatud. Võib-olla oli seal hoonete vahel vahe?

M. Soosaar: Ärge ähvardage sellega, et teeme niikuinii.

T. Talk: Mingid kõrgemad hooned on sinna võimalikud, vaatekoridor annab ainult selle, et nende vahele on võimalik nõuda madalamat mahtu, mis säilitaks vaate kirikutornile. Aga selge, asi jäi segaseks, on nii- ja naasuguseid arvamusi. Kuidas me seda ikka küsitleda saame, praegune hetk ongi see küsitlus. Võib ka hiljem kirjutada oma arvamuse, kui ei julge siin sõna võtta. Praeguse seisuga oleme omanikule vastanud muinsuskaitseameti poolt, et oleme nõus tema ettepanekuga see vaatekoridor kaotada ja et piisab sellest, kui see on kohalikul tasandil kaitstud läbi üldplaneeringu. Hetkeseisuga need kaks vaatekoridori, mille kehtestamist kaaluti, on kadumas, ja jääksid ainult läänepoolsed vaatekoridorid alates Haapsalu maanteest, mis on uus vaatekoridor, mida seni planeeringutes ei olnud. Ja lisaks üle jõe erinevatele tornidele avanevad vaated, mis suuresti kattuvad nendega, mis on üldplaneeringus. Raba ja Ringi tänava vaatekoridoride osal olime praegu sellel suhtumisel, et las need jäävad üldplaneeringu tasandile. Aga kui tekib suurt avalikku vastuseisu, nagu siin natuke on tekkinud, siis eks me peame seda ka uuesti arutama.

Kokkuvõte: Muinsuskaitseamet kaalub uuesti Raba ja Ringi tn vaadete olulisust ja lisamist kaitsekorda.

12. Ettepanek sõnastada need eelnõu ja seletuskirja punktid ümber, mis viitavad, et uue arhitektuuri loomisel muinsuskaitsealale on võimalik määratleda, mis on kaasaegne arhitektuur; ning, et selle määratluse aluseks saab olla mingi põhimõtteline erinevus olemasolevast traditsioonilisest arhitektuurist jne.

T. Talk tutvustas muinsuskaitseameti vastust. Ettepaneku alusel on tehtud väiksed muudatused kaitsekorra teksti, mis natuke pehmemdavad uushoonete teemat, et ei jääks muljet, et tingimata tahetakse uushooneid, mis on väga kontrastsed olemasoleva hoonestusega, vaid nad peavad kindlasti olema ka keskkonda sulanduvad. Ja et vältida stiilide otsest kopeerimist, mitte igasugust ajalooliste stiilide taaskasutamist või reinterpreteerimist.

Ettepaneku esitaja ei olnud kohal, täiendavat arutelu ei tekkinud.

Kokkuvõte: Muinsuskaitseamet jäi oma seisukoha juurde.

13. Arvamused, et muinsuskaitsealal ei tohiks teha liialt leevendusi, ajaloolisi hooneid ja Rannaparki tuleb säilitada ja kaitsta, juurdeehitusi väärtuslikele hoonetele ja uushoonestust vältida, arendajate survele vastu seista.

T. Talk tutvustas muinsuskaitseameti vastust: selgitasime, et uusi hooneid võib muinsuskaitsealale ehitada, ja üldiselt üritamegi kõike vana ja väärtuslikku hoida, nagu ettepanek oli.

Ettepaneku esitaja ei olnud kohal, täiendavat arutelu ei tekkinud.

Kokkuvõte: Muinsuskaitseamet jäi oma seisukoha juurde.

Kaitsekorra eelnõu edasine menetlus:

Järgmise etapina edastatakse kaitsekorra eelnõu Kultuuriministerruumisse, kes korraldab järgmised menetlusetapid, et eelnõu saaks Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud.

Lisainfo on kättesaadav kaitsekorra kodulehel: www.muinsuskaitseamet.ee/parnukaitsekord

Täname kaasa mõtlemast!

Juhatas:
(allkirjastatud digitaalselt)

Triin Talk

Protokollis:
(allkirjastatud digitaalselt)

Helle-Triin Hansumäe